

ŽALM 39

Kázání ze soboty 10.3.2018 – br. Michal Balcar

Úvod

Mám v pracovně na nástěnce malý papírek. Na něm jsou různé biblické texty, které mě při všelijakých příležitostech zaujaly natolik, že jsem si řekl, že bych na nich někdy v budoucnu mohl založit své kázání. A jedním z takových textů je i Žalm 39. A jeho čas přišel právě tuto sobotu. Celý natěšený jsem si ho několikrát přečetl a radost vystřídala panika. Jak v tomhle žalmu najdu nějaké povzbuzení? Jak kázat, aby lidé neodešli ze sboru ubití a zmalomyslnění? Panika byla natolik veliká, že jsem začal listovat žaltářem a hledat nějaký optimističtější žalm. Jenže pak jsem se zarazil: „ ... když se Hospodin rozhodl, že patří do Bible, kdo jsem já, aby rozhodoval o tom, že se na něj nemá kázat?“ běželo mi hlavou.

Žalm 39

Dovolte mi přečíst celý text ještě jednou v poetickém překladu Viktora Fischla:

Řekl jsem: Budu hlídat cestu svou, abych se jazykem hříchu nedopustil. Na uzdě budu držet svá slova, dokud je bezbožník přede mnou. Mlčel jsem jako němý, i dobré jsem zatajoval, má bolest tím byla jen podrážděna. Mé srdce uvnitř bylo žhavé, v mé mysli oheň rozdmýchán, i nemohl jsem než mluvit vlastním jazykem: Dej mi Bože, znát můj konec a míru dní mně vyměřených, abych věděl, jak jsem pomíjivý. Hle, jen jako hrst na dlani jsi odměřil mé dny a délka mého života je jako nic proti tobě, a věru každý člověk, i sebepevnější, není než samá marnost. Sěla. Věru, jen jako stín tu člověk pomíjí a marně honí se za tím, co hromadí, neboť neví, kdo sklídí, co nakupil. A teď, v co ještě doufat mohl bych, můj Pane? Jen v tobě je má naděje. Před všemi hříchy mne zachraň a jako blázna mě na posměch nevystavuj. Oněměl jsem. Neotevřel jsem ústa. Protože tys to způsobil. Ustaň se svými ranami, neboť už zmirám pod šlehy tvé trestající ruky. Když trestáš člověka pro jeho nepravosti, všechno, co se mu dařilo, se rozdrolí jak mol. Je člověk jistě marnost sama. Sěla. Vyslyš mou modlitbu, Bože, slyš mé volání, a k mému nářku nezůstávej němý, neboť jsem u tebe jen jako cizí host, na krátký pobyt tu, jako už přede mnou všichni mí praotci. Ušetři mne a dej mi nabrat síly, než odejdu a nebudu tu víc.

Budeme-li v textu hledat emoce, dovolil bych si ho popsat jako temný a depresivní, bezútěšný a sklíčující. Není náhoda, že ho římští katolíci, jak informuje profesor Sedláček ve *Výkladu posvátných žalmů*, čtou v pondělních ranních hodinách. Má přesně náladu pondělního rána.

Budeme-li hledat strukturu, tak ta je tzv. chiastická. Název je odvozen od řeckého písmene *chí*, jež je podobné našemu X. Pointa této struktura spočívá v tom, že se v něm opakují motivy na počátku a na konci a jádro výpovědi se nachází uprostřed. Na jakémisi pomyslném vrcholu pyramidy (či písmena X, chcete-li). V našem případě se opakují motivy mlčení (v. 3 a v. 10) a pomíjivosti (v. 5-7 a v. 12). Vrchol se nachází ve verši 8 a přichází s nejpalčivější otázkou: *A teď, v co ještě doufat mohl bych, můj Pane?*

Mlčení

Mlčení a slova jsou první výrazný motiv. A je to téma nepříjemné. Já žiji již 22 let v manželství, ve kterém platí, že problémy se řeší tím, že se o nich mluví. Psychoterapie je založena na tom, že se o problémech mluví. Politika je založena na tom, že se o problémech mluví. I žalmistovi je mlčení nepříjemné. Jeho důsledkem totiž není pokoj a vnitřní uklidnění,

nýbrž oheň (v. 3). Zažívá neklid, protože musí mlčet. A mlčení je Hospodinovo dílo (v. 10).

Pomíjivost

Ještě více zúzkostňující je druhé téma. Pomíjivost a nestálost lidského života. Když je totiž žalmistovi dovoleno promluvit, vysloví v modlitbě přání poněkud zvláštní. Chce vědět, kolik je mu vyměřeno času. Nevíme, zda doufal v uklidňující odpověď, ale gramatika naznačuje, že slova, kterými reagoval Bůh jsou nečekaná. To naznačuje částice „hle“.

Kolik mu tedy zbývá? Znovu profesor Sedláček: „*Dlaň byla menší míra ku měření délky; obnášela čtyři palce, byla tedy šíří dlaně, šestina lokte, 76 milimetrů.*“ Pokud to převedeme exaktním vzorcem na délku života, zjistíme, že odpověď na to, kolik je člověku vyměřeno Hospodinem, zní: „*Opravdu, ale opravdu málo.*“

Pro nás zúzkostňující téma, ale pro naše předky běžné. Tento postoj vystihovalo slavné heslo *memento mori*, tj. pamatuj na smrt. Připomínají ho nápisy na hřbitovních branách: *To, co jste teď vy, byli jsme i my. To co jsme teď my, budete i vy.* Dříve se při výzdobě hodin používaly nápisy jako *ultima forsán* (snad poslední hodina), *vulnerant omnes, ultima necat* (každá zraňuje, poslední zabíjí) nebo *tempus fugit* (čas běží).

Závěr

Dva výrazné motivy a oba jsou skličující. Nechceme je vidět. Skličující je i to, že střežení vlastních cest nepřineslo žalmistovy žádnou úlevu. Skličující je i poznání, že rána, která na něj dopadá, je z Hospodinovy ruky, nikoli od svévolníka. Jde na dřeň. Nemilosrdně odkrývá fasády. Když uhýbáme pohledem od toho, co je opravdu důležité, ukazuje to ve vší nahotě.

Tak jakou mám naději Panovníku? Jen v tobě je má naděje. (v. 8). Mé očekávání je směřované na tebe. Já vyznávám, že nenacházím smysl krátkého lidského bytí, ale ani se nesnažím ho do života vkládat. Čekám, až ho do života vložíš ty, Panovníku. Čekání na Hospodina se projevuje v mlčení. Neříkám to já, čekám, až promluví on. Nemůže to nabídnout psychoterapie, církev ani kazatel. Může to nabídnout jedině Hospodin sám. V žalmu samotném to nepřijde. V našem životě také nejsou žádné garance, časové ani žádné jiné. Můžeme se rozhodnout, na co a koho budeme čekat. Já s žalmistou čekám na Panovníka Hospodina.

Amen